

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI 2011

Warszawa 2012

Informacje ogólne

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest centralnym organem administracji rządowej. Zakres kompetencji Prezesa UOKiK określa *ustawa z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz.U. z 2007 r. nr 50, poz. 331 z późn. zm.). Priorytety działań UOKiK w 2011 r. wyznaczone były przede wszystkim przez dwa dokumenty rządowe – *Polityka konkurencji na lata 2011-2013* i *Polityka konsumencka na lata 2010-2013*. Działalność organu jest finansowana z budżetu państwa.

Zakres działań UOKiK				
eliminowanie zaburzeń funkcjonowania i rozwoju konkurencji	kontrolowanie rynkowych koncentracji pod kątem możliwego ograniczenia konkurencji	ochrona zbiorowych interesów konsumentów	nadzór nad rynkiem i bezpieczeństwem produktów	udział w procesie legislacyjnym, mający na celu tworzenie otoczenia prawnego stymulującego rozwój konkurencji i w efektywny sposób chroniącego interesy konsumentów

Powołany w 1990 r.

Budżet 54,54 mln zł

Liczba pracowników 468

Wysokość kar pieniężnych nałożonych na przedsiębiorców - 397,29 mln zł		
za stosowanie praktyk ograniczających konkurencję 191,08 mln zł	za brak współdziałania podczas kontroli 132,76 mln zł	za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów 72,25 mln zł
za zwłokę w wykonaniu decyzji 0,62 mln zł	za nieudzielenie informacji 0,48 mln zł	w zakresie ogólnego bezpieczeństwa produktów 0,1 mln zł

Strona internetowa UOKiK www.uokik.gov.pl:

- aktualności, komunikaty prasowe i komentarze Prezesa UOKiK,
- baza decyzji Prezesa UOKiK,
- akty prawa polskiego i Unii Europejskiej,
- wytyczne i wyjaśnienia dotyczące np. wymierzania kar pieniężnych za stosowanie niedozwolonych praktyk,
- informacje na temat programu łagodzenia kar *leniency*,
- pytania i odpowiedzi dotyczące ochrony konkurencji, badań rynku, kontroli koncentracji i praw konsumentów,
- rejestry prowadzone przez Prezesa UOKiK,
- zapisy z transmisji online najważniejszych wydarzeń.

Wszystkie dane zawarte w sprawozdaniu są aktualne na 31 grudnia 2011 r.

Spis treści

Słowo wstępne	5
1. Prace legislacyjne	7
2. Ochrona konkurencji	9
2.1. Porozumienia ograniczające konkurencję	11
2.2. Program łagodzenia kar <i>leniency</i>	12
2.3. Nadużywanie pozycji dominującej	12
2.4. Kontrola koncentracji przedsiębiorców	13
2.5. Orzecznictwo sądowe w sprawach antymonopolowych	17
2.6. Stosowanie przez Prezesa UOKiK unijnego prawa konkurencji	18
3. Badania i analizy rynku	19
4. Pomoc publiczna	20
5. Ochrona zbiorowych interesów konsumentów	21
5.1. Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów	21
5.2. Orzecznictwo sądowe w sprawach dotyczących naruszenia zbiorowych interesów konsumentów	23
5.3. Niedozwolone postanowienia umowne	24
5.4. Transparencja umów	25
5.5. Współpraca z organizacjami konsumenckimi	26
6. Nadzór rynku i bezpieczeństwo produktów	27
6.1. Bezpieczeństwo produktów	27
6.2. Zgodność z zasadniczymi wymaganiami	28
6.3. Nadzór nad Inspekcją Handlową	29
6.4. System kontroli jakości paliw płynnych	29
7. Współpraca z zagranicą i kontakty z instytucjami unijnymi	30
7.1. Współpraca multilateralna	30
7.2. Współpraca bilateralna	33
8. Działalność informacyjno-edukacyjna	34
8.1. Kampanie społeczne	34
8.2. Projekty internetowe	36
8.3. Pozostałe projekty	36
8.4. Działalność wydawnicza	37
Schemat organizacyjny UOKiK	38

Słowo wstępne

Fuzje pod kontrolą – pod takim hasłem upłynął w UOKiK 2011 rok. Był to czas intensywnych działań z zakresu kontroli koncentracji – prowadziliśmy ponad 200 postępowań antymonopolowych, wydając 172 decyzje. By podnieść świadomość prawną profesjonalnych uczestników rynku, zorganizowaliśmy ogólnopolską kampanię edukacyjną skierowaną do przedsiębiorców. Przepisy dotyczące kontroli koncentracji były tematem m.in. cyklu audycji w radiu i telewizji oraz publikacji prasowych, a także debaty i seminarium zorganizowanych przez Urząd.

Prowadziliśmy 128 postępowań w sprawach praktyk ograniczających konkurencję, wydając 100 decyzji uznających działania przedsiębiorców na niedozwolone. Wykryliśmy kolejne antykonkurencyjne porozumienia, m.in. kartel operatorów telefonii komórkowej i kilkanaście zmów cenowych. W kilku przypadkach dostęp do dowodów uzyskaliśmy także od przedsiębiorców, którzy skorzystali z programu łagodzenia kar *leniency*.

W 2011 r. nie zapomnieliśmy również o konsumentach, ich dobrobyt jest bowiem jednym z kluczowych elementów polityki konkurencji. Wynikiem naszych działań są łącznie 294 decyzje dotyczące naruszenia zbiorowych interesów konsumentów przez przedsiębiorców. Szczególnie intensywne działania prowadzone były na rynku energetycznym i usług turystycznych.

Współpraca na forum europejskim miała w minionym roku szczególny wymiar z uwagi na sprawowane od 1 lipca do 31 grudnia przewodnictwo Polski w Radzie Unii Europejskiej. W ramach prezydencji Urząd angażował się w prace legislacyjne, był gospodarzem dorocznego spotkania szefów Europejskich Organów ds. Konkurencji (ECA), a także gościł komisarza ds. zdrowia i polityki konsumenckiej Johna Dalli oraz posłów do Parlamentu Europejskiego, którzy tradycyjnie odbyli wizytę studyjną w państwie obejmującym przewodnictwo w Radzie UE. Ważna z punktu widzenia priorytetów działalności Urzędu była także organizacja w listopadzie 2011 r. Europejskiego Dnia Konkurencji i Konsumentów, podczas którego w gronie znamienitych gości mieliśmy okazję debatować na temat roli dobrobytu konsumentów w realizacji polityki konkurencji.

Liczę, że publikacja ta przybliży czytelnikom obszary działalności i wyniki pracy Urzędu w 2011 r.
Życzę przyjemnej lektury!

Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel

KLUCZOWE OSIĄGNIĘCIA:

Zakres	Osiągnięcia		Czytaj więcej
Przewodnictwo Polski w Radzie UE	Od 1 lipca do 31 grudnia Polska sprawowała przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej. W tym czasie Urząd angażował się w działania na forum międzynarodowym, m.in. był gospodarzem dorocznego spotkania ECA oraz wizyty posłów Parlamentu Europejskiego i komisarza ds. zdrowia i ochrony konsumentów w Komisji Europejskiej. Najważniejszym wydarzeniem polskiej prezydencji organizowanym przez UOKiK był Europejski Dzień Konkurencji i Konsumentów.		Rozdział 7 i 8
Rok fuzji i przejęć	2011 r. był pracowity nie tylko pod kątem liczby spraw dotyczących kontroli koncentracji, lecz także działań informacyjnych zainicjowanych przez UOKiK. Mowa o kampanii <i>Fuzje pod kontrolą</i> .		Rozdział 2 i 8
Rozbite blisko 30 porozumień ograniczających konkurencję	W 2011 r. Urząd bardzo intensywnie zwalczał antykonkurencyjne praktyki przedsiębiorców. Jednym z kluczowych osiągnięć było rozbicie kartelu operatorów telefonii komórkowej, który uniemożliwiał rozwój rynku hurtowego telewizji mobilnej DVB-H. W ramach postępowania przeprowadzono kontrole z przeszukaniem. Urząd wykrył ponadto kilkanaście zμών cenowych.		Rozdział 2
Ochrona konkurencji na rynkach lokalnych	Ochrona konkurencji na rynkach lokalnych jest realizowana przez dziewięć delegatur terenowych Urzędu. Jednym z instrumentów pozwalających na wykrycie naruszeń konkurencji są analizy ekonomiczne. W 2011 r. Urząd przeprowadził badanie rynku usług wodociągowo-kanalizacyjnych, którego wynikiem jest raport <i>Kierunki ochrony konkurencji i konsumentów w sektorze wodociągowo-kanalizacyjnym</i> . Został on zaprezentowany podczas debaty poświęconej ochronie konkurencji na rynkach lokalnych. Obok omówienia podstawowych problemów ochrony konkurencji i interesów konsumentów wskazaliśmy także na pożądane kierunki zmian w tym sektorze.		Rozdział 2 i 8
Kontrola klauzul abuzywnych	Chroniąc interesy słabszych uczestników rynku, Urząd na bieżąco kontroluje wzorce umów stosowane przez przedsiębiorców w transakcjach z konsumentami. W 2011 r. główny nacisk położyliśmy na branżę turystyczną i energetyczną. Wyniki analiz opisano w raportach dostępnych na stronie internetowej Urzędu.		Rozdział 5

1. Prace legislacyjne

Udział UOKiK w pracach legislacyjnych jest bardzo ważny z punktu widzenia tworzenia otoczenia prawnego stymulującego rozwój konkurencji i w efektywny sposób chroniącego interesy konsumentów. Realizacja tego celu odbywa się poprzez opracowywanie rządowych projektów aktów prawnych oraz udział w konsultacjach międzyresortowych. W 2011 r. UOKiK przeanalizował łącznie 2,3 tys. projektów różnej rangi oraz stanowisk do projektów sejmowych pod względem ich możliwego wpływu na konkurencję i konsumentów.

W 2011 r. z inicjatywy Urzędu prowadzone były prace m.in. nad:

- projektem ustawy o kredycie konsumenckim,
- projektem założeń i projektem ustawy o *timeshare*,
- projektem założeń do zmiany ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- projektem założeń do zmiany ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny,
- projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyłączenia niektórych rodzajów porozumień wertykalnych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję,
- projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyłączenia niektórych rodzajów porozumień, zawieranych między przedsiębiorcami prowadzącymi działalność ubezpieczeniową, spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję,
- projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyłączenia określonych porozumień specjalizacyjnych i badawczo-rozwojowych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję,
- projektem rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie przekazywania sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej i informacji o nieudzieleniu takiej pomocy z wykorzystaniem aplikacji SHRiMP.

Z inicjatywy UOKiK prowadzone były również konsultacje dotyczące funkcjonowania rejestru klauzul niedozwolonych.

Ponadto w 2011 r. Urząd brał udział w pracach m.in. nad:

- projektem założeń do projektu ustawy o odwróconym kredycie hipotecznym,
- projektem ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw,
- projektem ustawy o zmianie ustawy Prawo telekomunikacyjne oraz niektórych innych ustaw,
- projektem ustawy o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym,
- projektem ustawy o zmianie ustawy o transporcie kolejowym,
- projektem ustawy o zmianie ustawy Prawo lotnicze.

Zaangażowanie UOKiK w prace legislacyjne w 2011 r.

Prezes UOKiK opracował m.in. projekty tzw. rozporządzeń wyłączeniowych, które określają, jakiego rodzaju i pod jakimi warunkami porozumienia zawierane między przedsiębiorcami mogą być wyłączone spod ogólnego zakazu porozumień ograniczających konkurencję. Zastąpiły one dotychczas obowiązujące rozporządzenia. Jednym z nich był projekt rozporządzenia w sprawie wyłączenia niektórych rodzajów porozumień wertykalnych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję. W porównaniu z dotychczas obowiązującymi przepisami doprecyzowano pojęcie systemu dystrybucji selektywnej, wprowadzono regulację dotyczącą porozumień wertykalnych zawieranych wewnątrz związków przedsiębiorców, jak również uzupełniono przepisy dotyczące sposobu obliczania udziału w rynku sprzedaży i zakupu. Rozporządzenie weszło w życie 1 czerwca 2011 r.

Projekt założeń i projekt ustawy o *timeshare*

Nowy akt prawny dostosowuje polskie przepisy do prawa obowiązującego w Unii Europejskiej. Ustawa rozszerza zakres obowiązywania umowy *timeshare* m.in. o możliwe rodzaje zakwaterowania. Ponadto określa nowy minimalny czas obowiązywania kontraktu. Zmiany obejmują także wydłużenie czasu na odstąpienie od umowy bez podania przyczyny. Ustawa obowiązuje od 28 kwietnia 2012 r.

Projekt założeń do projektu ustawy o odwróconym kredycie hipotecznym (autor: Ministerstwo Finansów)

Urząd w zgłaszanych uwagach podkreślał konieczność ograniczenia odpowiedzialności kredytobiorców w przypadku zmniejszenia wartości nieruchomości obciążonej hipoteką. Wątpliwości UOKiK wzbudziło także upoważnienie instytucji kredytującej do weryfikowania wartości nieruchomości na podstawie analizy dostępnych baz danych o transakcjach na rynku nieruchomości (czyli *de facto* arbitralnie). Zdaniem Urzędu powinna być ona określana na podstawie operatu szacunkowego (stanowiącego dokument urzędowy), sporządzanego przez rzeczoznawcę majątkowego, co pozwoliłoby wyeliminować subiektywizm oceny oraz zabezpieczyć interesy kredytobiorcy. Uwagi Urzędu zostały uwzględnione. Prace nad projektem nie zostały zakończone w 2011 r.

Prace nad nowelizacją ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Dotychczasowe doświadczenia UOKiK, w tym także współpraca w ramach Europejskiej Sieci Konkurencji (ECN), pokazały, że wskazane są zmiany w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. W 2011 r. rozpoczęto prace koncepcyjne. Najważniejsze propozycje zmian dotyczą przede wszystkim postępowań z zakresu kontroli koncentracji, programu łagodzenia kar (*leniency*), kontroli i przeszukań w siedzibach przedsiębiorców. Rozważa się także wprowadzenie zupełnie nowych instytucji, np. możliwości dobrowolnego poddania się karze (*settlements*), zastosowania środków zaradczych (*remedies*). Projektowane rozwiązania pozwolą na skuteczniejszą realizację zadań Prezesa UOKiK odnośnie zwalczania antykonkurencyjnych porozumień oraz kontroli koncentracji przedsiębiorstw.

„Konkurencja jest immanentną cechą wolnego rynku, dlatego musi być odpowiednio chroniona. Brak lub niezadowalający jej poziom odbija się bowiem negatywnie na przedsiębiorcach, a także szkodzi konsumentom, hamując innowacje i rozwój gospodarczy”.

— Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel, Prezes UOKiK

2. Ochrona konkurencji

Polityka konkurencji na lata 2011-2013 jako podstawowy cel działalności Prezesa UOKiK określa wykrywanie i eliminowanie niedozwolonych porozumień, a także ochronę konkurencji na rynkach lokalnych. Dokument ten priorytetowo traktuje także usprawnienie funkcjonowania systemu kontroli koncentracji, rozwijanie metod pozyskiwania materiału dowodowego w postępowaniach dotyczących zwalczania karteli oraz zwiększanie funkcjonalności i transparentności procedur w postępowaniach antymonopolowych.

Chroniąc konkurencję, Urząd przeciwdziała praktykom, które zagrażają uczciwej rywalizacji pomiędzy przedsiębiorcami. Podstawowym instrumentem wykorzystywanym w tym celu jest prowadzenie postępowań antymonopolowych w sprawach praktyk ograniczających konkurencję.

Ważną rolę w wykrywaniu niedozwolonych zachowań przedsiębiorców odgrywają delegatury UOKiK. Naruszenia przepisów antymonopolowych na szczeblu lokalnym, choć trudno dostrzegalne dla całej gospodarki, mogą bowiem bardzo niekorzystnie oddziaływać na przedsiębiorców i konsumentów działających w danym regionie.

Ponadto Prezes UOKiK kontroluje koncentracje przedsiębiorców, by wyeliminować ryzyko związane z możliwością powstania podmiotu o sile rynkowej zagrażającej lub eliminującej konkurencję.

Obok monitorowania rynku i kontroli zachowań przedsiębiorców dla osiągnięcia celów polityki konkurencji niezwykle ważne jest propagowanie zasad wolnej konkurencji i rozpowszechnianie wiedzy na jej temat wśród wszystkich uczestników rynku, a także organów władzy państwowej (tzw. *competition advocacy*). Wyrazem tej działalności jest opracowywanie i udostępnianie przez Prezesa UOKiK raportów i wyjaśnień mających na celu ułatwienie przedsiębiorcom prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami prawa antymonopolowego¹. Opracowania te służą przede wszystkim zwiększaniu transparentności działań Prezesa UOKiK.

Praktyki ograniczające konkurencję

Praktyki ograniczające konkurencję – antykonkurencyjne porozumienia oraz nadużywanie pozycji dominującej – prowadzą do zakłócenia mechanizmów wolnego rynku. Sztuczne ograniczanie konkurencji przez strony porozumień powoduje bowiem, że przedsiębiorcy nie angażują się w procesy wprowadzające innowacje, związane z rozwojem technologicznym produktów i bardziej wydajnych metod produkcji. Skutkuje to wzrostem cen, obniżeniem jakości towarów, redukcją zatrudnienia, a także trudnościami z wejściem na rynek oraz dystrybucją towarów i usług. Podobne negatywne efekty mogą mieć niedozwolone praktyki rynkowych dominatorów, którzy nadużywają swojej pozycji, np. stosując niejednolite warunki umów, rażąco niskie lub nadmiernie wygórowane ceny, co w efekcie umożliwia im wyeliminowanie innych podmiotów z rynku.

¹ Przykładowe opracowania UOKiK: *Wyjaśnienia w sprawie ustalania wysokości kar pieniężnych za stosowanie praktyk ograniczających konkurencję*, *Wytyczne Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie programu łagodzenia kar*, *Wyjaśnienia w sprawie kryteriów i procedury zgłaszania zamiaru koncentracji Prezesowi UOKiK*. Wszystkie dostępne są na stronie internetowej www.uokik.gov.pl.

W przypadku stwierdzenia stosowania antykonkurencyjnej praktyki Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości do 10 proc. przychodu. Istnieje także możliwość wydania tzw. decyzji zobowiązującej. Uzależnione jest to przede wszystkim od wyjścia z inicjatywą przez samego przedsiębiorcę i zaproponowania konkretnych rozwiązań, które położą kres naruszeniom. Prezes UOKiK odstępuje wówczas od nałożenia kary finansowej. Ponadto w przypadku porozumień ograniczających konkurencję o zwolnienie lub redukcję sankcji można się ubiegać w ramach programu łagodzenia kar *leniency*.

Postępowania antymonopolowe w sprawach praktyk ograniczających konkurencję wszczynane są wyłącznie z urzędu. Nie wyklucza to jednak możliwości pisemnego zawiadomienia Prezesa UOKiK o podejrzeniu stosowania niedozwolonej praktyki. W ubiegłym roku Urząd otrzymał **409** zawiadomień, w wyniku czego wszczął **177** postępowań wyjaśniających i **18** postępowań antymonopolowych.

	Ogółem	Zakończone w 2011 r.
Postępowania antymonopolowe ² :	128	102
Postępowania antymonopolowe w sprawach porozumień horyzontalnych ³ , w tym:	17	14
prowadzone na podstawie art. 101 TFUE ⁴	1	1
Postępowania antymonopolowe w sprawach porozumień wertykalnych ⁵ , w tym:	20	15
prowadzone na podstawie art. 101 TFUE	0	0
Postępowania antymonopolowe w sprawach nadużycia pozycji dominującej , w tym:	92	73
prowadzone na podstawie art. 102 TFUE	1	0
Postępowania wyjaśniające :	509	324

Wśród decyzji wydanych w 2011 r. znalazły się:

	Porozumienia horyzontalne	Porozumienia wertykalne	Nadużywanie pozycji dominującej
Liczba decyzji o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazujących jej zaniechanie	7	4	26
Liczba decyzji o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i stwierdzających jej zaniechanie	5	8	17
Inne decyzje ⁶	1	3	29
Suma	13	15	72
Liczba postępowań umorzonych ogółem, w tym:	3	1	8
z powodu niestwierdzenia praktyki	2	1	7
z innych powodów	1	0	1

² Statystyka nie obejmuje postępowań dotyczących nałożenia kar na przedsiębiorców.

³ Stronami porozumień horyzontalnych (poziomych) są przedsiębiorstwa ze sobą konkurujące, a więc działające na tym samym szczeblu obrotu gospodarczego. Głównym ich celem jest ograniczenie wzajemnej konkurencji np. poprzez ustalanie cen.

⁴ W sytuacji, gdy badana praktyka może mieć wpływ na handel między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, postępowanie antymonopolowe prowadzone jest także na podstawie przepisów prawa unijnego, czyli art. 101 i 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

⁵ Porozumienia wertykalne (pionowe) zawierane są między przedsiębiorstwami działającymi na różnych szczeblach obrotu, tj. niekonkurującymi z sobą. Stronami mogą tu być przykładowo producent i dystrybutor albo hurtownik i detalista.

⁶ Statystyka obejmuje decyzje zobowiązaniowe, decyzje w sprawie nałożenia kary i decyzje niestwierdzające stosowanie praktyki (wydane na podstawie przepisów poprzedniej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 15 grudnia 2000 r.).

2.1. Porozumienia ograniczające konkurencję

Przepisy prawa antymonopolowego zakazują porozumień, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku. Za tego typu praktyki uznaje się w szczególności zmony cenowe, przetargowe oraz porozumienia służące podziałowi rynków zbytu lub zakupu⁷. Prawo przewiduje jednak nieliczne wyjątki od generalnego zakazu, tzw. porozumienia bagatelne i wyłączenia grupowe⁸.

Wybrane decyzje Prezesa UOKiK wydane w 2011 r.:

Kartel operatorów komórkowych (decyzja DOK-8/2011), w ramach którego Polkomtel, Polska Telefonía Cyfrowa, Polska Telefonía Komórkowa Centertel i P4 ustaliły sposób postępowania wobec spółki Info-TV-FM, z którą wcześniej rywalizowali – w ramach zawiązanego przez siebie konsorcjum – w konkursie Prezesa UKE o rezerwację częstotliwości umożliwiających odbiór telewizji w telefonie komórkowym w technologii cyfrowej (DVB-H). Trwające ponad dwa i pół roku nielegalne porozumienie wstrzymało rozwój rynku hurtowego telewizji DVB-H. Uczestnicy kartelu zostali zobowiązani do zaniechania praktyki i otrzymali kary finansowe w łącznej wysokości ponad 113 mln zł. Postępowanie było prowadzone również na podstawie przepisów unijnych, a ostateczne rozstrzygnięcie konsultowane z Komisją Europejską.

Porozumienie na rynku ubezpieczeniowym (decyzja RBG-28/2011) zawarte przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń i Maximus Broker, w ramach którego przedsiębiorcy podzielili między siebie rynek sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW (od następstw nieszczęśliwych wypadków) dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych w województwie kujawsko-pomorskim. Za zawiązanie antykonkurencyjnego porozumienia spółki zostały ukarane sankcją w łącznej wysokości blisko 57 mln zł.

Najczęstszym przejawem niedozwolonych porozumień są zmony cenowe, polegające na ustalaniu minimalnych lub sztywnych cen na określone produkty lub usługi. W 2011 r. UOKiK wykrył m.in.:

- zmonę PPH Konimpex-Plus – dystrybutora i sprzedawcy odzieży, obuwia, sprzętu sportowego, turystycznego i wspinaczkowego – oraz partnerów handlowych spółki (decyzja RKT-16/2011),
- zmonę Fabryki Okien i Drzwi „Bas” z Lublina i dystrybutorów, która polegała na ustalaniu sztywnych cen sprzedaży okien i drzwi balkonowych (decyzja RLU 9/2011),
- zmonę cenową zawartą między bydgoskimi korporacjami taksówkarskimi – MPT Łuczniczka Taxi, Radio Taxi Mercedes i Zrzeszeniem Transportu (decyzja RBG-9/2011).

⁷ Przykładowy katalog praktyk ograniczających konkurencję określa art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej: uokik).

⁸ Patrz art. 7 i 8 uokik. Na stronie internetowej UOKiK dostępne są wszystkie rozporządzenia Rady Ministrów dotyczące wyłączeń niektórych porozumień spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję.

2.2. Program łagodzenia kar *leniency*

Program łagodzenia kar jest skierowany do skruszonych uczestników antykonkurencyjnych porozumień (zarówno wertykalnych, jak i horyzontalnych), którzy zdecydują się na dobrowolne zaniechanie bezprawnej praktyki i podejmą współpracę z UOKiK, przedstawiając dowody na jej istnienie.

Celem instytucji *leniency* jest zwiększenie wykrywalności karteli. Korzyści wynikające ze współpracy z organami antymonopolowymi – redukcja lub uniknięcie kary finansowej – mają zachęcić przedsiębiorców do zaprzestania praktyk naruszających reguły uczciwej rywalizacji rynkowej⁹.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba wniosków zgłoszonych do UOKiK w ramach programu <i>leniency</i>	0	2	3	6	3	6	8	2

Decyzje Prezesa UOKiK, w których zastosowano program łagodzenia kar:

- Spółka Makton była uczestnikiem porozumienia zawartego przez producenta wędlin i wyrobów mięsnych JBB i jego dystrybutorów. Ponieważ dostarczone przez przedsiębiorcę dowody przyczyniły się do wydania decyzji, ponadto nie był on inicjatorem zmowy i zaniechał udziału w niej – UOKiK odstąpił od nałożenia na Makton sankcji finansowej (decyzja DOK-12/2011),
- Inco-Veritas przez 10 lat ustalał z dystrybutorami chemii gospodarczej i nawozów ogrodnich minimalne ceny odsprzedaży swoich produktów. W trakcie postępowania spółka aktywnie współpracowała z Urzędem w ramach programu *leniency*, dzięki czemu uzyskała znaczną redukcję sankcji finansowej. Ostatecznie wyniosła ona ponad 2 mln zł (decyzja DOK-10/2011),
- Euromark Polska był inicjatorem niedozwolonego porozumienia ze swoimi partnerami handlowymi. Przedsiębiorca zdecydował się na współpracę z Urzędem, składając wniosek *leniency*, dlatego kara została obniżona o połowę. Ostatecznie wyniosła ponad 42 tys. zł (decyzja RKT-22/2011).

2.3. Nadużywanie pozycji dominującej

Istotą praktyki polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej jest bezprawne działanie jednego przedsiębiorcy lub grupy przedsiębiorców, prowadzące do ograniczenia samodzielności kontrahentów i konkurentów oraz narzucanie mniej korzystnych zasad współpracy, niż miałyby to miejsce w warunkach efektywnej konkurencji¹⁰.

Ustawa antymonopolowa wprowadza domniemanie, zgodnie z którym przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40 proc. Każda sprawa podlega jednak indywidualnej ocenie Prezesa UOKiK, a kryterium decydującym o uznaniu, że dany przedsiębiorca jest monopolistą, jest faktyczna siła rynkowa, jaką dysponuje, a nie wyłącznie jego procentowy udział w rynku.

Wybrane decyzje Prezesa UOKiK wydane w 2011 r.:

Nadużycie na rynku energii elektrycznej (decyzja RWA-26/2011) przez spółkę RWE Polska, która udostępniając infrastrukturę sprzedawcom energii, narzucała im uciążliwe warunki rozliczeń. Osiągała z tego tytułu nieuzasadnione korzyści. Polityka stosowana przez przedsiębiorcę ograniczyła tym samym kontrahentom możliwość skutecznego konkutowania na rynku obrotu energią. Za stosowanie praktyki spółka RWE Polska została ukarana sankcją finansową w wysokości ponad 6,3 mln zł.

Gminy w zakresie organizacji i świadczenia usług o charakterze użyteczności publicznej, np. wywóz śmieci czy dostarczanie usług wodociągowo-kanalizacyjnych, są przedsiębiorcami w rozumieniu przepisów antymonopolowych. Z uwagi na to, że na lokalnym rynku mają pozycję dominującą UOKiK na bieżąco przygląda się ich działaniom.

⁹ Szczegóły znajdują się na stronie internetowej UOKiK: http://uokik.gov.pl/program_lagodzenia_kar2.php.

¹⁰ Przykładowy katalog praktyk stanowiących nadużycie pozycji dominującej stanowi art. 9 ust. 2 uokik.

Przykłady niedozwolonych praktyk stosowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne:

- uzależnienie przyłączenia nieruchomości do komunalnej sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej od uiszczenia opłaty na rzecz gminy Trzyciąż (decyzja RKR-10/2011),
- przerzucanie przez Wodociągi Kieleckie na odbiorców kosztów usuwania awarii, konserwacji, naprawy i remontów przyłączy poza granicami ich nieruchomości (decyzja RŁO-14/2011),
- narzucanie nieuczciwych cen przez Wodociągi i Kanalizację Trzyciąż jej odbiorcom m.in. przez uwzględnianie w cenie usługi świadczonej na rzecz osób niemających urządzeń pomiarowych kosztów odczytu wodomierzy (decyzja RKR-18/2011).

Inne przykłady naruszeń konkurencji na rynkach lokalnych:

- narzucanie wysokich opłat za utrzymanie przystanków autobusowych nieadekwatnych m.in. do częstotliwości korzystania z nich przez przewoźników; zawyżone stawki pozwalały MZK w Zamościu sfinansować w dużej części utrzymanie przystanków (decyzja RLU-8/2011),
- obciążanie przez gminę Kudowa-Zdrój innych niż gminne przedsiębiorstw pogrzebowych opłatą administracyjną na cmentarzu komunalnym (decyzja RWR-10/2011).

„Kontrolując koncentracje przedsiębiorców, zapobiegamy tworzeniu monopolii, które mogą bardzo niekorzystnie wpłynąć na kondycję całej gospodarki, szkodząc konsumentom”.

— Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel, Prezes UOKiK

2.4. Kontrola koncentracji przedsiębiorców

Rozwój potencjału inwestycyjnego przedsiębiorstwa wymaga często wzmocnienia jego pozycji na rynku. Z tego też względu fuzje i przejęcia są standardem nowoczesnej gospodarki. Jednak postępująca złożoność procesów rynkowych spowodowała, że w określonych prawem przypadkach dopuszcza się ingerencję władzy publicznej. Organy antymonopolowe mają obowiązek przeciwdziałania konsolidacji o potencjale ograniczającym konkurencję, mogącym doprowadzić do trwałych zmian w strukturze rynku.

Kontrolą UOKiK objęte są jedynie największe transakcje, które wywierają lub mogą wywierać wpływ na konkurencję na polskim rynku. Obowiązek zgłoszenia zamiaru koncentracji dotyczy przedsiębiorców, których łączny obrót w roku poprzedzającym zgłoszenie przekroczył równowartość 1 mld euro na świecie lub 50 mln euro w Polsce.

Koncentracja może przybierać różne formy, tj. połączenie (fuzja lub inkorporacja), przejęcie kontroli nad innym przedsiębiorcą, utworzenie wspólnego przedsiębiorcy (joint venture) oraz nabycie określonej części mienia innego przedsiębiorcy.

Po przeprowadzeniu postępowania Prezes UOKiK może:

- zgodzić się na koncentrację — jeżeli w wyniku jej przeprowadzenia konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie się pozycji dominującej na rynku,
- zgodzić się pod pewnymi warunkami — jeżeli po ich spełnieniu zrealizowana zostanie ww. przesłanka,
- wydać tzw. zgodę nadzwyczajną — gdy transakcja pomimo antykonkurencyjnego skutku przyczyni się do rozwoju ekonomicznego lub postępu technicznego albo będzie miała pozytywny wpływ na gospodarkę narodową,
- zakazać przeprowadzenia transakcji — jeżeli w jej wyniku konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie się pozycji dominującej na rynku.

Prezes UOKiK może nałożyć na koncentrujących się przedsiębiorców karę pieniężną w wysokości do 10 proc. ubiegłorocznego przychodu, jeżeli choćby nieumyślnie dokonają oni koncentracji bez uzyskania uprzedniej zgody organu. Takie sytuacje zdarzają się już jednak bardzo rzadko – w 2011 r. UOKiK nie wydał żadnej takiej decyzji.

	Liczba
Sprawy dotyczące kontroli koncentracji prowadzone w 2011 r., w tym:	206
zakończone w 2011 r.	187
Rodzaje rozstrzygnięć	
zgoda na dokonanie koncentracji	166
zgoda na dokonanie koncentracji, w której wyniku konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona – odstąpienie od zakazu koncentracji (art. 20 ust. 2)	0
warunkowa zgoda	3
zakaz	2
umorzenie postępowania antymonopolowego w sprawach koncentracji	3 (w tym 1 decyzja)
zwrot zgłoszenia zamiaru koncentracji	12
decyzje nakładające karę za niezgłoszenie zamiaru koncentracji	0
wycofanie zgłoszenia	1

Wybrane branże wraz z przykładami decyzji Prezesa UOKiK dotyczącymi kontroli koncentracji:

Branża		Liczba spraw	Przykłady decyzji
handel		30	- zgoda warunkowa na przejęcie przez Eurocash spółek grupy Emperia (decyzja DKK-128/2011) - zakaz przejęcia przez NFI Empik Media & Fashion kontroli nad Merlin (decyzja DKK-12/2011) - zgoda na nabycie przez Jeronimo Martins Dystrybucja części mienia Marcpol (decyzja DKK-153/2011) - zgoda na przejęcie przez Delko kontroli nad spółką Delkor (decyzja DKK-168/2011)
usługi: deweloperskie, zarządzania nieruchomościami, leasingu, komunalne, transportowe		23	- zgoda na utworzenie przez Polski Holding Nieruchomości i Segro wspólnego przedsiębiorcy (decyzja DKK-160/2011) - zgoda na połączenie Towarzystwa Obrotu Nieruchomościami „Agro”, Dipservice, Cobo, Składnicy Księgarskiej przez zawiązanie nowej spółki akcyjnej pod nazwą Polski Holding Nieruchomości (decyzja DKK-38/2011) - zgoda na przejęcie przez PKP Cargo kontroli nad Przedsiębiorstwem Spedycyjnym „Trade Trans” (decyzja DKK-39/2011) - zgoda na przejęcie przez Hedan kontroli nad spółkami Nowy Stary Browar i Fortis „Nowy Stary Browar” (decyzja DKK-117/2011)
maszyny, urządzenia, motoryzacja		18	- zgoda na utworzenie wspólnego przedsiębiorcy przez BMW i Peugeot (decyzja DKK-55/2011) - zgoda na nabycie przez Arval Service Lease Polska części mienia Orbis Transport (decyzja DKK-144/2011) - zgoda na utworzenie przez Robert Bosch i Daimler wspólnego przedsiębiorcy – EM-motive GmbH (decyzja DKK-84/2011)
przemysł chemiczny i kosmetyczny		16	- zgoda na przejęcie przez spółkę PCZ kontroli nad Centralą Farmaceutyczną Cefarm (decyzja DKK-158/2011) - zgoda na przejęcie kontroli nad spółką Azoty-Adipol przez Zakłady Azotowe „Puławy” (decyzja DKK-164/2011) - zgoda na przejęcie przez Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach kontroli nad Zakładami Chemicznymi „Police” (decyzja DKK-77/2011)
przemysł spożywczy		13	- zgoda na połączenie Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita” ze Spółdzielnią Mleczarską w Białej Podlaskiej (decyzja DKK-150/2011) - zgoda na nabycie przez Archer Daniels Midland kontroli nad Elstar Oils (decyzja DKK-162/2011)

przemysł wydobywczy		12	• zgoda na przejęcie przez Jastrzębską Spółkę Węglową kontroli nad Wąbrzyskimi Zakładami Koksowniczymi „Victoria” (decyzja DKK-157/2011)
działalność ubezpieczeniowa, bankowa, pośrednictwo finansowe i sektor IT		10	• zgoda na przejęcie kontroli przez ING PFCEE nad Prime Warsaw Properties (decyzja DKK-20/2011) • zgoda na utworzenie przez Krajowy Fundusz Kapitałowy, Investments Limited, GPV Investment Management, Grinlissa Management Limited, Aleksandria Ventures Limited i Sokrates Inwestycje wspólnego przedsiębiorcy (decyzja DKK-116/2011)
przemysł paliwowy, gazowniczy i energetyczny		10	• zakaz przejęcia przez PGE spółki Energa (decyzja DKK-1/2011) • zgoda na przejęcie przez Spółkę Energetyczną „Jastrzębie” kontroli nad Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej (decyzja DKK-155/2011) • zgoda na przejęcie przez spółkę Enea kontroli nad Elektrociepłownią Białystok (decyzja DKK-59/2011)
rynek mediów (prasa, TV kablowa) i telekomunikacja		16	• zgoda na przejęcie spółki Polkomtel przez Spartan Capital Holdings (decyzja DKK-126/2011) • warunkowa zgoda na przejęcie przez UPC Polska spółki Aster (decyzja DKK-101/2011) • zgoda na przejęcie kontroli nad Crowley Data Poland przez spółkę Netia (decyzja DKK-152/2011) • zgoda na przejęcie przez Gremi Media kontroli nad Mecom Poland Holdings (decyzja DKK-108/2011) • zgoda na przejęcie przez EM Bidco kontroli nad TP Emitel (decyzja DKK-60/2011)
farmacja i usługi medyczne		8	• warunkowa zgoda na przejęcie przez Fresenius Medical Care spółki Eurodial (decyzja DKK-70/2011)

Wybrane decyzje Prezesa UOKiK wydane w 2011 r.:

Zgoda na przejęcie spółki Polkomtel przez Spartan Capital Holdings (decyzja DKK-126/2011)

Głównym celem transakcji było rozwijanie szybkiego szerokopasmowego dostępu do internetu czwartej generacji, w technologii Long Term Evolution (LTE). Po przeprowadzeniu obszernego badania wpływu koncentracji na krajowy rynek świadczenia usług telekomunikacyjnych Prezes UOKiK uznał, że połączenie na żadnym z obszarów działalności łączących się spółek nie doprowadzi do istotnego ograniczenia konkurencji. Tym samym UOKiK wyraził zgodę na finalizację transakcji.

Zgoda warunkowa na przejęcie Aster przez UPC (decyzja DKK-101/2011)

Mimo że większość postępowań dotyczących kontroli koncentracji kończy się zgodą na ich przeprowadzenie, to jednak w uzasadnionych przypadkach UOKiK może nałożyć na przedsiębiorców warunki, po których spełnieniu równowaga na rynku zostanie zachowana również po dokonaniu koncentracji. Jedną ze zgód warunkowych wydanych w 2011 r.

była decyzja dotycząca koncentracji na rynku telewizji kablowej. Spółka UPC Polska otrzymała zgodę na przejęcie kontroli nad Aster pod warunkiem, że w okresie 18 miesięcy od jej wydania w Krakowie i Warszawie odsprzeda część sieci należącą do Aster w budynkach, w których usługi wcześniej świadczyły obie spółki. Przedsiębiorca przejmujący został zobligowany do przekazania Urzędowi informacji o sposobie realizacji nałożonego warunku w wyznaczonych w decyzji terminach.

Zakazy koncentracji na rynku energii elektrycznej i multimedialnych

W sytuacjach jednoznacznie szkodliwych dla rynku, kiedy transakcje prowadzą do istotnego ograniczenia konkurencji, UOKiK decyduje o zakazie ich finalizacji. Takie rozstrzygnięcia zapadają niezwykle rzadko, jednak z uwagi na postępującą koncentrację niektórych branż w przyszłości ich liczba może wzrosnąć.

W 2011 r. UOKiK wydał dwa zakazy koncentracji. Pierwszy z nich dotyczył planowanego przejęcia przez Polską Grupę Energetyczną (PGE) jej konkurenta – spółki Energa (decyzja DKK-1/2011). Konsekwencją transakcji byłoby bowiem istotne ograniczenie konkurencji m.in. na krajowym rynku wytwarzania i sprzedaży detalicznej energii elektrycznej.

W drugim przypadku Prezes UOKiK zakazał przejęcia przez NFI Empik spółki Merlin (decyzja DKK-12/2011). Koncentracja doprowadziłaby bowiem do ograniczenia konkurencji na krajowych rynkach detalicznej sprzedaży internetowej książek niespecjalistycznych oraz płyt z muzyką. Ponadto negatywnie wpłynęłaby na krajowy rynek zakupu książek niespecjalistycznych. Przeprowadzone przez Urząd największe dotychczas badanie rynku wykazało, że uczestnicy transakcji uzyskaliby łącznie znaczną przewagę nad działającymi obecnie na tych rynkach przedsiębiorcami – ich najwięksi konkurenci mieliby kilkukrotnie mniejsze udziały.

2.5. Orzecznictwo sądowe w sprawach antymonopolowych

Odwołania od decyzji Prezesa UOKiK i zażalenia na jego postanowienia przedsiębiorcy mogą składać do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów¹¹. Od wyroku SOKiK przysługuje apelacja do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Następnie, w określonych przypadkach, możliwa jest skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego.

Statystyka wyroków w sprawach antymonopolowych:

	SOKiK	Sąd Apelacyjny	Sąd Najwyższy
Liczba wyroków wydanych w sprawach antymonopolowych w 2011 r. ogółem, w tym dotyczące:	58	30	3
porozumień wertykalnych	17	3	1
porozumień horyzontalnych	8	7	0
nadużywania pozycji dominującej	30	18	2
kontroli koncentracji przedsiębiorców	3	2	0
Sentencje wyroków SOKiK w sprawach antymonopolowych			Liczba
Uchylenie decyzji Prezesa UOKiK			3
Zmiana decyzji Prezesa UOKiK			11
Oddalenie odwołania przedsiębiorcy			44

¹¹ Od decyzji w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, a następnie skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

Wybrane wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i Sądu Apelacyjnego wydane w 2011 r.:

Wyrok SOKiK z 21 stycznia 2011 r. w sprawie z odwołania Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt XVII AmA 115/10) oraz wyrok SA z 17 listopada 2011 r. w sprawie z apelacji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe od wyroku SOKiK (sygn. akt VI ACa 626/11)

Wyrok SOKiK dotyczy decyzji UOKiK z grudnia 2008 r. (decyzja DOK-9/2008), w której organ uznał, że Lasy Państwowe nadużyły pozycji dominującej na krajowym rynku hurtowej sprzedaży drewna. Na przedsiębiorcę została nałożona sankcja finansowa w wysokości 1,5 mln zł. Strona odwołała się do sądu. SOKiK potwierdził w całości decyzję Prezesa UOKiK. Następnie przedsiębiorca wniósł apelację, którą Sąd Apelacyjny oddalił wyrokiem z 17 listopada 2011 r. Decyzja jest prawomocna.

Wyrok SOKiK z 9 maja 2011 r. w sprawie z odwołania spółki PKP Cargo przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt XVII AmA 159/09)

Wyrok sądu dotyczy postępowania zakończonego przez Urząd w 2009 r. (decyzja DOK-3/2009). Prezes UOKiK stwierdził wówczas, że PKP Cargo wykorzystuje swoją przewagę i narzuca części kontrahentom uciążliwe warunki współpracy. Za dyskryminowanie kontrahentów Prezes UOKiK nałożył na spółkę ponad 60 mln zł kary oraz nakaz natychmiastowej zmiany praktyki. Spółka odwołała się od decyzji do SOKiK, który oddalił odwołanie. Sąd potwierdził zasadność nałożenia sankcji finansowej przez Urząd, a wysokość kary uznał za odpowiednią w stosunku do naruszenia przepisów.

Wyrok SA z 31 maja 2011 r. w sprawie z apelacji Stalexport Autostrada Małopolska od wyroku SOKiK (sygn. akt VI ACa 1028/10)

W 2008 r. Prezes UOKiK stwierdził, że spółka Stalexport Autostrada Małopolska nadużyła pozycji dominującej, pobierając pełną opłatę za przejazd remontowaną autostradą, która nie spełniała w całości standardu dla tego typu drogi (decyzja RKT-9/2008). Na przedsiębiorcę została nałożona kara finansowa w wysokości 1,3 mln zł. Spółka odwołała się od decyzji. W maju 2010 r. SOKiK potwierdził decyzję Urzędu. Od tego wyroku spółka Stalexport Autostrada Małopolska złożyła apelację. Sąd Apelacyjny w całości podzielił argumentację UOKiK, podkreślając, że ustalając cenę za przejazd, spółka powinna wziąć pod uwagę trwające wówczas remonty. Utrzymał również nałożoną sankcję pieniężną. Decyzja jest prawomocna.

2.6. Stosowanie przez Prezesa UOKiK unijnego prawa konkurencji

Zakaz praktyk ograniczających konkurencję wynika z przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Regulacje unijne nakładają na urzędy i sądy państw członkowskich obowiązek bezpośredniego stosowania Traktatu równoległe z przepisami krajowego prawa konkurencji, w przypadku gdy działanie przedsiębiorcy wpływa na handel między państwami członkowskimi UE. W 2011 r. UOKiK prowadził dwa postępowania, stosując równoległe przepisy polskie i unijne. Jedno z nich zakończyło się wydaniem decyzji stwierdzającej stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję¹², druga sprawa jest w toku.

¹² Decyzja z 23 listopada 2011 r. nr DOK-8/2011 – porozumienie Polkomtel, PTC, PTK Centertel i P4.

„Zastosowanie metod analizy ekonomicznej i badań rynkowych jest niezbędne przy rozpatrywaniu spraw dotyczących prawa konkurencji”.

— Jarosław Król, Wiceprezes UOKiK

3. Badania i analizy rynku

Ważnym elementem realizacji przez organ antymonopolowy polityki konkurencji jest prowadzenie badań i analiz rynków o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym. Mają one na celu monitorowanie stanu konkurencji oraz stopnia przestrzegania prawa antymonopolowego w poszczególnych segmentach gospodarki. Służą również gromadzeniu materiału dowodowego w ramach prowadzonych przez Prezesa UOKiK postępowań oraz analiz procesów konsolidacyjnych pod kątem występowania ewentualnych naruszeń lub groźby ich zaistnienia. Te drugie pozwalają poznać stopień koncentracji rynku i pozycję działających na nim przedsiębiorców. Umożliwiają zidentyfikowanie czynników kształtujących konkurencję w badanym sektorze oraz zachowania kluczowych podmiotów gospodarczych.

W 2011 r. centrala i delegatury UOKiK prowadziły łącznie 49 badań, z czego 34 dotyczyły rynku krajowego, a 15 – rynków lokalnych.

Wyniki największych i najważniejszych dla gospodarki analiz rynkowych prezentowane są opinii publicznej podczas debat organizowanych przez Urząd z udziałem ekspertów, które od 2011 r. są ponadto transmitowane online, a zapisy wideo publikowane na stronie internetowej Urzędu. Tezy zawarte w tego typu opracowaniach są punktem wyjścia do dyskusji na temat potrzeby i kierunków zmian na poszczególnych rynkach. Więcej na ten temat w części sprawozdania poświęconej działalności informacyjno-edukacyjnej UOKiK.

Wybrane badania rynku przeprowadzone przez UOKiK w 2011 r.:

Wśród badań przeprowadzonych przez UOKiK w 2011 r. warto wymienić to dotyczące **rynku dostępu do płatnej telewizji**. Analiza UOKiK objęła 185 przedsiębiorców zajmujących się świadczeniem usług płatnej telewizji (głównie kablowej i satelitarnej), zbadano sytuację zarówno na terenie całego kraju, jak i na 31 rynkach lokalnych. Wyniki przeprowadzonej analizy opisano w raporcie¹³. Zostały one wykorzystane do oceny skutków koncentracji spółek UPC i Aster, która była przedmiotem postępowania przed Prezesem UOKiK.

Z kolei efektem **badania rynku sprzedaży książek, muzyki i multimedialnych** jest obszerny raport zawierający analizę handlu internetowego książek i muzyki¹⁴. Raport poświęca również dużo uwagi zachowaniom konsumentów korzystających z nowoczesnych kanałów sprzedaży. Ponadto obrazuje relacje pomiędzy podmiotami, które jako pierwsze wprowadzają produkty do obrotu – wydawnictw, wytwórni płytowych, a także producentów i dystrybutorów filmów i gier. Wyniki tej analizy wykorzystane zostały przy ocenie skutków planowanej koncentracji Empik i Merlin.

¹³ http://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=2979.

¹⁴ http://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=2712.

„Wzrost wartości pomocy publicznej cieszy tak długo, jak długo środki te służą rozwojowi podmiotów, które są jej beneficjentami”.

— Małgorzata Kozak, Wiceprezes UOKiK

4. Pomoc publiczna

Ze względu na konieczność zapewnienia wszystkim przedsiębiorcom równych zasad konkurencyjności projekty pomocy publicznej lub zmiany warunków jej wykorzystania wymagają zgłoszenia Komisji Europejskiej. Wyjątek stanowi wsparcie przyznane w ramach tzw. wyłączeń grupowych. Wymogiem notyfikacji nie jest objęta również pomoc *de minimis*, czyli nieprzekraczająca 200 tys. euro brutto w ciągu trzech lat kalendarzowych (w przypadku sektora transportu drogowego – 100 tys. euro).

O legalności pomocy publicznej przyznawanej przedsiębiorcom w UE decyduje wyłącznie Komisja Europejska. Głównym zadaniem UOKiK w tej kwestii jest wstępna ocena przypadków wsparcia indywidualnego i programów pomocowych z punktu widzenia ich zgodności z prawem unijnym. Urząd pełni zatem funkcję doradczą wobec instytucji udzielających pomocy. Mimo że stanowisko UOKiK nie jest wiążące, w praktyce bardzo często jest brane pod uwagę. Ponadto na podstawie sprawozdań instytucji udzielających pomocy (poszczególnych ministerstw i gmin) Prezes UOKiK przygotowuje raporty roczne, oceniając wpływ przyznanego wsparcia na konkurencję.

W 2011 r. do UOKiK wpłynęło ponadto **438** wniosków o wydanie interpretacji i **466** projektów dokumentów rządowych (aktów normatywnych, strategii, programów, informacji, raportów) do przeanalizowania pod kątem potencjalnego wystąpienia pomocy publicznej.

Za pośrednictwem Urzędu notyfikowano KE **35** projektów, z czego **14** dotyczyło pomocy indywidualnej, **10** – pomocy indywidualnej na restrukturyzację, a **11** – programów pomocowych. W stosunku do **19** projektów Komisja wydała decyzję pozytywną, sześć projektów zostało wycofanych, kolejne **50** analizowano w ramach tzw. procedury badania wstępnego. W stosunku do **dwóch** prowadzone były formalne postępowania wyjaśniające¹⁵. W ramach wyłączeń grupowych UOKiK pośredniczył w zgłoszeniu Komisji **18** projektów, w tym **14** dotyczących programów pomocowych i czterech pomocy indywidualnej.

Wybrane projekty opiniowane i notyfikowane przez UOKiK w 2011 r.:

- wsparcie z funduszy strukturalnych budowy terminalu LNG w Świnoujściu,
- program pomocowy dla sektora węgla,
- pomoc operacyjna dotycząca biopaliw (przedłużenie obowiązujących ulg w postaci obniżki podatku akcyzowego dla biokomponentów oraz zwolnienia z opłaty paliwowej dla biokomponentów),
- regionalna pomoc inwestycyjna w formie dotacji Ministra Gospodarki w ramach programów wieloletnich dla nowych inwestycji,
- „Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej”.

UOKiK przygotowywał również stanowiska rządu w prowadzonym przez Komisję Europejską postępowaniu dotyczącym świadczenia usług publicznych przez PKP Intercity oraz zakupu składów zespolonych przeznaczonych do świadczenia międzywojewódzkich przewozów pasażerskich. Prowadzono także konsultacje z organami administracji i zarządcami portów w sprawie możliwości wystąpienia pomocy publicznej w przypadku finansowania infrastruktury portowej ze środków publicznych.

¹⁵ Statystyka obejmuje również wnioski zgłoszone w latach poprzednich, które Komisja Europejska oceniała w 2011 r.

„Jak powiedział 50 lat temu John F. Kennedy – **Wszyscy jesteśmy konsumentami.** – Dlatego UOKiK dba o to, aby interesy tej grupy uczestników rynku były w największym stopniu respektowane przez przedsiębiorców”.

– Jarosław Król, Wiceprezes UOKiK

5. Ochrona zbiorowych interesów konsumentów

Konsumenci są słabszymi uczestnikami gry rynkowej, a Prezes UOKiK jest odpowiedzialny za eliminowanie przypadków naruszenia przez podmioty gospodarcze zbiorowych interesów konsumentów. Priorytety Urzędu w tej dziedzinie wyznacza *Polityka konsumencka na lata 2010-2013*. Jej istotą jest kreowanie otoczenia prawnego umożliwiającego konsumentom pełną realizację ich interesów i skuteczne egzekwowanie praw, a także aktywne działanie na rzecz kształtowania pożądanych oraz eliminowanie negatywnych, z punktu widzenia interesów konsumentów, praktyk rynkowych stosowanych przez przedsiębiorców. Określa ona, jakie zagadnienia są kluczowe z punktu widzenia ochrony słabszych uczestników rynku i zakłada, że interwencje Prezesa UOKiK powinny ograniczać się przede wszystkim do najistotniejszych naruszeń ekonomicznych interesów konsumentów.

Informacje ogólne

Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interesy potencjalnie nieograniczonej liczby osób, co oznacza, że co do zasady każdy może zostać poszkodowany przez takie działania¹⁶.

Po przeprowadzeniu postępowania Prezes UOKiK może wydać decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości do 10 proc. przychodu osiągniętego w roku poprzedzającym wydanie decyzji. Przedsiębiorca może także dobrowolnie zobowiązać się do zmiany niedozwolonej praktyki i podjęcia określonych działań eliminujących jej skutki. Prezes UOKiK, jeśli uzna, że zakończenie postępowania w drodze tzw. decyzji zobowiązującej skutecznie zapobiegnie naruszeniom, może przyjąć takie zobowiązanie, odstępując od nałożenia kary finansowej.

Istotna rola w eliminowaniu naruszeń zbiorowych interesów konsumentów – podobnie jak przy zwalczaniu antykonkurencyjnych zachowań przedsiębiorców – przypada delegaturom UOKiK.

5.1. Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów

Postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczynane są wyłącznie z urzędu. Jednak podobnie jak w przypadku praktyk antykonkurencyjnych do UOKiK można zgłosić na piśmie zawiadomienie, które może stanowić podstawę do interwencji. W 2011 r. do Urzędu wpłynęły **543** takie zawiadomienia. W **237** przypadkach informacje te przyczyniły się do wszczęcia postępowania wyjaśniającego, a w **99** – postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

¹⁶ Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 24 określa otwarty katalog praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Statystyka postępowań prowadzonych w 2011 r. przedstawia się następująco:

	Liczba ¹⁷
Postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	372
w tym zakończone w 2011 r.	289
Postępowania wyjaśniające	752
w tym zakończone w 2011 r.	508

Wśród decyzji wydanych w 2011 r. znalazły się:

	Liczba
Decyzje o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazujące jej zaniechanie	70
Decyzje o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzające jej zaniechanie	110
Inne decyzje ¹⁸	114
Suma	294
Postępowania umorzone ogółem, w tym:	7
z powodu niestwierdzenia stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów	7
z innych powodów	0

Wybrane decyzje Prezesa UOKiK wydane w 2011 r.:

Wprowadzające w błąd konkursy SMS:

- *29 groszy za minutę do wszystkich* – to hasło reklamowe operatora sieci Plus w kampanii *Rarka w MixPlusie*, które zakwestionował UOKiK. Za wprowadzanie konsumentów w błąd co do możliwości skorzystania z promocji na przedsiębiorcę została nałożona kara blisko 1,86 mln zł (decyzja RWA-20/2011),
- Odesłanie wiadomości oznaczało uczestnictwo w konkursie i otrzymywanie płatnych SMS-ów do dnia jego zakończenia lub przestania rezygnacji – to jedna z zasad konkursu *Czy stałeś się dzisiaj Milionerem?* organizowanego na zlecenie Polskiej Telefonii Cyfrowej, którego zasady zakwestionował UOKiK. Za nierzetelne informowanie o warunkach loterii Prezes UOKiK nałożył na przedsiębiorcę karę ponad 21 mln zł (decyzja RWA-32/2011),
- Ponadto UOKiK uznał, że spółka Internetq Poland stosowała nieuczciwe praktyki rynkowe, wysyłając wprowadzające w błąd SMS-y zachęcające do udziału w loterii *BMW od Orange Druga Edycja*. Za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów spółka została ukarana sankcją ponad 338 tys. zł (decyzja RKT-39/2011).

Niedozwolone praktyki ubezpieczycieli:

- Zwrot kosztów najmu pojazdu zastępczego przysługuje każdemu poszkodowanemu kierowcy – stwierdził Prezes UOKiK, wydając decyzję przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń i spółce UNIQA. Urząd uznał, że ubezpieczyciele bezprawnie ograniczają swoją odpowiedzialność względem klientów i nałożył na nich kary finansowe – na PZU ponad 11 mln zł (decyzja RPZ-30/2011), a na UNIQA ponad 1 mln zł (decyzja RPZ-31/2011),

¹⁷ Statystyka nie obejmuje postępowań dotyczących nałożenia kar na przedsiębiorców.

¹⁸ Statystyka obejmuje decyzje zobowiązujące i decyzje w sprawie nałożenia kary.

- Ponadto UOKiK stwierdził, że dwóch ubezpieczycieli stosowało postanowienia bezprawnie różnicujące zasady obliczania odszkodowania. W umowach autocasco Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych i UNIQA kierowcy, którzy zdecydowali się na wypłatę pieniędzy na podstawie wyceny sporządzonej przez rzeczoznawcę ubezpieczyciela otrzymywali sumę pomniejszoną o podatek VAT. Za stosowanie nielegalnych praktyk UOKiK nałożył karę finansową na Aviva TUO w wysokości blisko 0,5 mln zł (decyzja RWR-16/2011) natomiast na UNIQA ponad 300 tys. zł (decyzja RPZ-15/2011).

Naruszenie interesów konsumentów przez spółki energetyczne¹⁹:

- Energa Obrót, Energa Operator, PGE Obrót, PGE Dystrybucja, Tauron Dystrybucja i Tauron Sprzedaż stosowały w umowach z konsumentami postanowienia, na podstawie których wyłączały swoją odpowiedzialność w przypadku wystąpienia siły wyższej, np. opadów śniegu czy strajku. Zdaniem UOKiK sytuacje wyjątkowe nie zawsze mogą być uznane za siłę wyższą, w szczególności jeśli są to sytuacje cykliczne i dające się przewidzieć. Stosując zakwestionowaną przez Urząd klauzulę, spółki mogły zwolnić się z odpowiedzialności nawet wtedy, gdy awariom mogły zapobiec, a konsument stracił możliwość uzyskania rekompensaty za brak prądu,
- UOKiK zakwestionował także postanowienia stosowane przez Energa Obrót i Energa Operator, zgodnie z którymi dostawca prądu mógł – nie mając do tego podstawy prawnej – żądać zabezpieczenia umowy w przypadku pogorszenia się sytuacji majątkowej odbiorcy.

5.2. Orzecznictwo sądowe w sprawach dotyczących naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

W 2011 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał 43 wyroki dotyczące odwołań od decyzji Prezesa UOKiK w sprawach naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Sąd Apelacyjny wydał 17 takich orzeczeń, a Sąd Najwyższy – trzy. W 33 przypadkach SOKiK oddalił odwołania, w ośmiu – zmienił rozstrzygnięcie, a w dwóch uchylił decyzję Prezesa UOKiK.

	SOKiK	Sąd Apelacyjny	Sąd Najwyższy
Liczba wyroków wydanych w 2011 r. w sprawach naruszenia zbiorowych interesów konsumentów	43	17	3

Sentencje wyroków SOKiK	Liczba
Uchylenie decyzji Prezesa UOKiK	2
Zmiana decyzji Prezesa UOKiK	8
Oddalenie odwołania przedsiębiorcy	33

Wybrane wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Sądu Apelacyjnego wydane w 2011 r.:

Wyrok SOKiK z 18 kwietnia 2011 r. w sprawie z odwołania Żabka Polska przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt XVII Ama 162/09) oraz SA z 21 grudnia 2011 r. w sprawie z apelacji Żabka Polska od wyroku SOKiK (sygn. akt VI ACa 858/11)

Wyrok dotyczy odwołania od decyzji UOKiK z 2009 r. (decyzja DDK-3/2009), w której organ uznał, że kampania reklamowa sieci sklepów Żabka wprowadzała konsumentów w błąd. Za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów spółka została ukarana sankcją powyżej 1,5 mln zł. Rozpatrując odwołanie, SOKiK podzielił

¹⁹ Postępowania w sektorze energetycznym są następstwem kontroli wzorców umownych przeprowadzonej przez UOKiK. Szczegółowy wykaz decyzji znajduje się na stronie internetowej UOKiK: http://www.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=3190.

ustalenia Prezesa UOKiK i podtrzymał decyzję w całości. Spółka wniosła apelację, która również została oddalona. Decyzja jest ostateczna.

Wyrok SOKiK z 27 kwietnia 2011 r. w sprawie z odwołania Banku Zachodniego WBK przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt XVII Ama 202/09)

W decyzji z 2009 r. (decyzja RKR-14/2009) UOKiK uznał, że Bank Zachodni WBK nie udzielał konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji oraz stosował nieuczciwą i wprowadzającą w błąd reklamę konta *Konto24 Prestiż*. Na przedsiębiorcę została nałożona kara w wysokości ponad 1,2 mln zł. SOKiK podzielił ustalenia Prezesa UOKiK i utrzymał karę finansową. Spółka wniosła apelację, która nie została rozstrzygnięta do końca 2011 r.

5.3. Niedozwolone postanowienia umowne

Niedozwolone postanowienia umowne (klauzule abuzywne) to takie, które nie zostały uzgodnione z konsumentem indywidualnie, a które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Co do zasady nie wiążą one konsumenta, chyba że określają główne świadczenia stron, w tym cenę, ale tylko jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny²⁰.

O uznaniu danego postanowienia za niedozwolone decyduje Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Powództwo w sprawie może wytoczyć każdy, komu przedstawiono do podpisania umowę zawierającą taką klauzulę, a także organizacje konsumenckie, rzecznicy konsumentów i Prezes UOKiK. Postanowienia uznane prawomocnym wyrokiem sądu za niedozwolone są wpisywane do rejestru dostępnego na stronie internetowej UOKiK²¹. Stosowanie ich jest zabronione i może zostać uznane przez Prezesa UOKiK za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, a tym samym być zagrożone karą finansową

w wysokości do 10 proc. przychodu przedsiębiorcy osiągniętego w roku poprzedzającym wydanie decyzji.

Statystyka spraw związanych z realizacją przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych

Urząd na bieżąco prowadzi kontrole wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców w transakcjach z konsumentami. W ten sposób identyfikuje postanowienia budzące wątpliwości co do ich zgodności z Kodeksem cywilnym. W konsekwencji kieruje pozwy do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W 2011 r. wystosowano do przedsiębiorców **97** wezwań do zmiany zakwestionowanych postanowień umownych. W **66** przypadkach przedsiębiorcy dobrowolnie się do nich zastosowali.

Ponadto Urząd skierował do SOKiK **37** pozewów. Do rejestru klauzul abuzywnych wpisano łącznie **634** postanowienia²².

²⁰ Kodeks cywilny w art. 385³ zawiera listę 23 przykładowych niedozwolonych postanowień.

²¹ http://uokik.gov.pl/rejestr_klauzul_niedozwolonych2.php.

²² Liczba ta odnosi się do spraw prowadzonych z powództwa różnych pomiotów, w tym także Prezesa UOKiK. Postanowienia wpisane do rejestru w 2011 r. są konsekwencją wyroków wydanych również w latach poprzednich.

Orzecznictwo sądowe w sprawach dotyczących klauzul niedozwolonych:

Wyrok Sądu Apelacyjnego z 21 października 2011 r. sprawie z apelacji Banku Millennium od wyroku SOKiK (sygn. akt. VI ACa 420/11)

W grudniu 2010 r. SOKiK uznał za niedozwolone sześć klauzul stosowanych przez bank Millennium w regulaminach i umowach o kredyt hipoteczny. Przedsiębiorca zaskarżył wyrok do Sądu Apelacyjnego, który 21 października 2011 r. oddalił apelację. Zaskarżone klauzule dotyczyły m.in. braku informacji nt. zasad ustalania kursu walut, co umożliwiało dowolne kształtowanie spreadu walutowego.

Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 14 lutego 2011 r. w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko PZU na Życie o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolony (sygn. akt XVII AmC 342/10) oraz wyrok Sądu Apelacyjnego z 21 października 2011 r. w sprawie z apelacji PZU na Życie od wyroku SOKiK (sygn. akt VI ACa 623/11)

W lutym 2011 r. SOKiK uznał za niedozwoloną klauzulę stosowaną przez PZU na Życie o treści: *PZU Życie SA ma prawo w każdej chwili dokonać zmiany świadczeniodawcy*. Przedsiębiorca złożył apelację od wyroku. Sąd Apelacyjny poparł stanowisko SOKiK, uzasadniając, że postanowienie w sposób rażący narusza zasadę równowagi kontraktowej stron, a tym samym interesy konsumentów.

Kontrole wzorców umownych

W 2011 r. UOKiK opracował i przedstawił opinii publicznej dwa raporty dotyczące kontroli wzorców umownych.

Raport z kontroli działalności organizatorów turystyki²³

W 2011 r. odbyła się już piąta, przeprowadzona przez Urząd, ogólnopolska kontrola działalności organizatorów turystyki. W ramach prowadzonego od lutego do czerwca badania sprawdzono 171 wzorców umownych, regulaminów, przeanalizowano również materiały reklamowe – broszury, foldery, ulotki, a także umowy, które zostały zawarte z konsumentami. Rezultatem kontroli jest wszczęcie blisko 50 postępowań w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów i wniesienie pozwów do SOKiK o uznanie stosowanych klauzul za niedozwolone w stosunku do 22 przedsiębiorców.

Pozycja konsumenta na rynku energii elektrycznej²⁴

Kontrola wzorców umownych objęła 13 przedsiębiorców energetycznych – sprzedawców i dostawców prądu – było to pierwsze tego typu badanie przeprowadzone przez UOKiK. Raport z kontroli umów pokazuje, że prawa konsumentów korzystających z ich usług nie zawsze są przestrzegane. Niemal wszystkie sprawdzone umowy zawierały sprzeczne z prawem, niejednoznaczne postanowienia. W konsekwencji do SOKiK skierowano pozwy o uznanie postanowień wzorców umów za niedozwolone względem dziesięciu przedsiębiorstw energetycznych, a także wszczęto 13 postępowań w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

5.4. Transparentność umów

Mając na uwadze niską transparentność wzorców umów stosowanych w obrocie z konsumentami w branży telekomunikacyjnej, UOKiK zainicjował współpracę z dostawcami tych usług. Na początku 2011 r. w Urzędzie opracowano wyjaśnienia, które mają pomóc profesjonalistom w przygotowywaniu wzorców umów²⁵. Dokument konsultowany był z izbami branżowymi, a w pracach nad jego przygotowaniem uczestniczyli również przedstawiciele Ministerstwa Infrastruktury i Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Wyjaśnienia określają najpoważniejsze problemy i rekomendują określone rozwiązania.

²³ http://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=2766.

²⁴ http://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=2678.

²⁵ http://uokik.gov.pl/przejrzyste_umowy.php.

5.5. Współpraca z organizacjami konsumenckimi

Prezes UOKiK współpracuje z organizacjami pozarządowymi. Środki na realizację konkretnych projektów przekazywane są w drodze konkursu²⁶. W 2011 r. Prezes UOKiK przekazał dotacje w łącznej wysokości blisko 1,7 mln zł dla:

- **Federacji Konsumentów** na: bezpłatne poradnictwo konsumenckie, „Infolinię konsumencką” oraz kampanię *Bezpieczeństwo zakupów w internecie*,
- **Stowarzyszenia Konsumentów Polskich** na projekt edukacyjny dotyczący bezpieczeństwa produktów,
- **Stowarzyszenia Rzeczników Konsumentów** na opracowanie biuletynu dla rzeczników konsumentów i projekt edukacyjny skierowany do konsumentów 60+,
- **Fundacji Pro-Test** na przeprowadzenie testu wód mineralnych i wód źródlanych,
- **Elbląskiego Centrum Mediacji i Aktywizacji Społecznej** na kampanię dotyczącą bezpieczeństwa zakupów w internecie,
- **Elbląskiego Centrum Mediacji i Aktywizacji Społecznej, Stowarzyszenia Eko-Edukacja, Stowarzyszenia Krzewienia Edukacji Finansowej** na edukację konsumencką dzieci i młodzieży oraz edukację finansową,
- **Stowarzyszenia Eko-Edukacja** na projekt edukacyjny dotyczący oznakowania żywności.

²⁶ Zasady zlecania organizacjom zadań z ochrony konsumentów i procedury przekazywania im środków finansowych określa ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Kwota, która może być przeznaczona na realizację ich działań, jest ustalana corocznie w ustawie budżetowej. Informacje o konkursach zamieszczane są w prasie i w Biuletynie Informacji Publicznej UOKiK, także dostępne w siedzibie Urzędu.

„Każdy produkt dostępny na rynku powinien być bezpieczny. Aby to urzeczywistnić, nadzór nad bezpieczeństwem i prawidłowym oznakowaniem produktów powierzono wyspecjalizowanym instytucjom”.

— Małgorzata Kozak, Wiceprezes UOKiK

6. Nadzór rynku i bezpieczeństwo produktów

6.1. Bezpieczeństwo produktów

Ogólny nadzór nad produktami przeznaczonymi dla konsumentów sprawuje Prezes UOKiK. Bezpośrednie kontrole u przedsiębiorców prowadzi natomiast Inspekcja Handlowa – z własnej inicjatywy lub na wniosek Prezesa UOKiK²⁷.

Prezes UOKiK wszczyna postępowanie administracyjne po otrzymaniu informacji od IH lub z innych źródeł, m.in. od konsumentów lub organów z innych krajów UE. Gdy stwierdzi, że produkt stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia użytkowników, może nałożyć na jego producenta lub dystrybutora określone obowiązki, m.in. zakazać wprowadzania produktu na rynek lub nakazać ostrzeżenie konsumentów np. przez zamieszczenie ogłoszenia w prasie, wyeliminowanie zagrożenia, wycofanie produktu z rynku lub od konsumentów²⁸. Dodatkowo może też nałożyć na podmiot odpowiedzialny za wprowadzenie produktu na rynek karę pieniężną w wysokości do 100 tys. zł.

W 2011 r. Urząd prowadził 332 sprawy dotyczące ogólnego bezpieczeństwa produktów²⁹ i zakończył 260 spośród nich. Najczęściej kontrolowano konfekcję dziecięcą (54), rowery (40) oraz meble i artykuły dla dzieci (35). Na 104 wydane decyzje Urząd 21 razy nałożył na przedsiębiorców określone obowiązki oraz 22 kary pieniężne.

Rejestr produktów niebezpiecznych

Produkty uznane przez Prezesa UOKiK za niespełniające wymagań bezpieczeństwa są wpisywane do Rejestru produktów niebezpiecznych³⁰. Do rejestru w 2011 r. trafiły kolejne 24 produkty.

Dobrowolne powiadomienia od przedsiębiorców

Cieszy fakt, że przedsiębiorcy coraz częściej dobrowolnie zawiadamiają UOKiK o wykrytych nieprawidłowościach i podjętych działaniach naprawczych. Informacje przekazane przez przedsiębiorców są następnie zamieszczane na stronie internetowej UOKiK. Urząd monitoruje także przebieg akcji naprawczych. W 2011 r. przedsiębiorcy zgłoszyli 123 dobrowolne powiadomienia. Statystyki Urzędu pokazują, że najwięcej zgłoszeń związanych było z branżą motoryzacyjną – 99. Pozostałe informacje dotyczyły m.in. artykułów dziecięcych i sprzętu elektrycznego.

²⁷ Prezes UOKiK zatwierdza plany kontroli prowadzonych przez IH, zarówno tych planowanych, jak i realizowanych w ramach zadań własnych przez wojewódzkie inspektoraty.

²⁸ Wycofanie produktu od konsumentów oznacza, że przedsiębiorca musi go odkupić od użytkowników za cenę, po jakiej go kupił, bez względu na stopień zniszczenia. Konsument mający dowód zakupu może wystąpić z takim roszczeniem do dystrybutora, u którego wyrób zakupił, a w przypadku gdy takiego dowodu nie ma – bezpośrednio do producenta.

²⁹ Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz.U. z 2003 r. nr 229, poz. 2275 z późn. zm.).

³⁰ http://publikacje.uokik.gov.pl/hermes3_pub/WebEngine/DocumentSearchForm.aspx?CDC=PublicRWN.

System Rapex

System Rapex (*Rapid Alert System for Non-Food Consumer Products*) został utworzony przez Komisję Europejską, by zapewnić wysoki poziom ochrony zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów na obszarze jednolitego rynku Unii Europejskiej. Umożliwia on szybką wymianę informacji między państwami członkowskimi i Komisją Europejską w sprawie zagrożeń stwarzanych przez produkty. W UOKiK funkcjonuje polski punkt kontaktowy tego systemu.

W 2011 r. UOKiK przekazał do systemu 55 notyfikacji. Najliczniejszą grupę zgłaszanych produktów stanowiła odzież, głównie dziecięca – 18 notyfikacji. W 52 przypadkach Urząd podjął działania w reakcji na informację przesłaną przez inne państwo członkowskie Unii. Ponadto prowadzono czynności wyjaśniające i przekazano stanowiska do notyfikacji zgłoszonych przez organy z innych krajów.

6.2. Zgodność z zasadniczymi wymaganiami

Prezes UOKiK monitoruje system kontroli wyrobów pod kątem ich zgodności z zasadniczymi wymaganiami, wskazanymi w tzw. dyrektywach nowego podejścia³¹. W ramach swoich kompetencji prowadzi postępowania administracyjne na podstawie ustawy o systemie oceny zgodności³² i jeżeli stwierdzi, że określony produkt nie jest zgodny z zasadniczymi wymaganiami, wydaje decyzję nakazującą jego wycofanie z rynku i wpisuje go do specjalnego rejestru³³. W 2011 r. UOKiK

przeprowadził 447 spraw i zakończył 322 spośród nich. Najliczniejszą grupą badanych produktów były zabawki (202) oraz sprzęt elektryczny (92) i maszyny (14).

W tym czasie Urząd wydał 378 decyzji, przy czym w 48 przypadkach nałożył na przedsiębiorców określone w ustawie obowiązki.

Rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi lub innymi wymaganiami

Do zadań Urzędu należy m.in. prowadzenie specjalnego rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi lub innymi wymaganiami, dostępnego na stronie internetowej UOKiK. W 2011 r. wpisano do niego 82 wyroby.

Współpraca z organami wyspecjalizowanymi

W przypadku uzyskania informacji o wyrobach niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami Urząd może m.in. zlecić przeprowadzenie kontroli właściwemu organowi wyspecjalizowanemu. W 2011 r. były 44 takie przypadki. UOKiK zwrócił się m.in. do wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej (39) i Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego (3).

³¹ Dotyczą one ponad dwudziestu grup wyrobów, m.in. urządzeń elektrycznych (w tym sprzętu elektronicznego i AGD), zabawek, środków ochrony indywidualnej, materiałów budowlanych, maszyn i wind. Tylko artykuły, dla których istnieją zasadnicze wymagania określone w przepisach, powinny być oznakowane znakiem CE.

³² Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz.U. z 2010 r. nr 138, poz. 935 z późn. zm.).

³³ Rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi lub innymi wymaganiami http://publikacje.uokik.gov.pl/hermes3_pub/.

6.3. Nadzór nad Inspekcją Handlową

Prezes UOKiK planuje, koordynuje i monitoruje kontrole prowadzone przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej dotyczące artykułów żywnościowych, nieżywnościowych i usług oraz analizuje ich wyniki. Realizuje również zadania związane z kontrolą jakości paliw. Ponadto Prezes UOKiK zarządza pracami dziewięciu akredytowanych laboratoriów (kontrolno-analitycznych, badania paliw i produktów chemii gospodarczej, badania zabawek, produktów włókienniczych i analizy instrumentalnej), którym zleca przeprowadzenie badań produktów skontrolowanych przez Inspekcję Handlową. W 2011 r. laboratoria przebadaly 5623 próbki, z których ze względu na niewłaściwą jakość zakwestionowano 1177.

Statystyka kontroli przeprowadzonych przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej na zlecenie Prezesa UOKiK:

Przedmiot kontroli	Liczba kontroli
Artykuły rolno-spożywcze	3129
Artykuły nieżywnościowe i usługi	1805
Ogólne bezpieczeństwo produktów	1904
Zgodność z dyrektywami nowego podejścia	2337

W 2011 r. przeprowadzono m.in. 21 ogólnokrajowych kontroli artykułów rolno-spożywczych. Szczególną uwagę poświęcono sprawdzeniu jakości wyrobów oferowanych pod tzw. marką własną. Wynikiem jest raport *Produkty żywnościowe oferowane pod marką własną sieci handlowych*³⁴. Ponadto zaprezentowano opinii publicznej raport *Konsument na rynku usług gastronomicznych*³⁵, będący cennym źródłem informacji na temat funkcjonowania tych usług.

Sprawdzono także jakość i oznakowanie produktów włókienniczych, chemii gospodarczej i kosmetyków, zwracając szczególną uwagę na substancje i preparaty niebezpieczne, produkty biobójcze oraz detergenty.

6.4. System kontroli jakości paliw płynnych

Na stronie internetowej Urzędu jest publikowana i aktualizowana raz na dwa tygodnie lista stacji paliwowych i hurtowni wraz z wynikami przeprowadzonych kontroli. Również za pośrednictwem serwisu internetowego i zamieszczonego w nim formularza do Urzędu kierowane są skargi kierowców na stacje oferujące paliwo niewłaściwej jakości. Zgłoszenia są na bieżąco przekazywane Inspekcji Handlowej, która uwzględnia je w planowanych działaniach.

Biorąc pod uwagę wyniki kontroli prowadzonych w 2011 r., należy stwierdzić, że jakość paliw płynnych i gazu skroplonego (LPG) w Polsce uległa niewielkiej poprawie w porównaniu z rokiem ubiegłym. Jedynie 2,99 proc. próbek paliwa (benzyny i oleju opałowego) ze skontrolowanych 468 nie spełniało wymagań jakościowych. W odniesieniu do gazu skroplonego (LPG) stwierdzono 2,35 proc. nieprawidłowości z pobranych 451 próbek.

³⁴ http://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=3210.

³⁵ http://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=2834.

„Aktywność UOKiK na forum międzynarodowym jest niezbędnym elementem tworzenia skutecznej polityki ochrony konkurencji i konsumentów. Polska dzięki ponadnarodowemu zaangażowaniu zyskuje z jednej strony realny wpływ na rozwój międzynarodowej polityki konkurencji, a z drugiej – dostęp do informacji i know-how z innych krajów”.

– Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel, Prezes UOKiK

7. Współpraca z zagranicą i kontakty z instytucjami unijnymi

7.1. Współpraca multilateralna

Europejska Sieć Konkurencji (ang. *European Competition Network, ECN*) stanowi platformę współpracy i wymiany informacji pomiędzy Komisją Europejską i krajowymi organami ochrony konkurencji UE. W 2011 r. przedstawiciele UOKiK brali udział w spotkaniach plenarnych oraz dyrektorów generalnych ECN. Urząd angażował się także w działalność publicystyczną Sieci. Wymiana wiedzy i doświadczeń w ramach ECN odbywa się również poprzez nieformalne zapytania urzędów antymonopolowych. UOKiK w 2011 r. udzielił 76 odpowiedzi.

Europejskie Organy ds. Konkurencji (ang. *European Competition Authorities, ECA*) to nieformalne forum dyskusyjne szefów europejskich urzędów antymonopolowych. Podczas dorocznych spotkań ECA tradycyjnym punktem programu są prezentacje zmian w krajowych przepisach i najnowszego orzecznictwa. W lipcu 2011 r. UOKiK był gospodarzem takiego spotkania. Było to jednocześnie pierwsze wydarzenie organizowane przez Urząd w związku z przewodnictwem Polski w Radzie Unii Europejskiej. Ważnym elementem spotkania było seminarium nt. wielojurysdykcyjnych koncentracji w Europie.

Polska jest także członkiem **Międzynarodowej Sieci Konkurencji** (ang. *International Competition Network, ICN*), która stanowi platformę współpracy i wymiany doświadczeń 123 organów ochrony konkurencji ze 108 jurysdykcji antymonopolowych z całego świata. Przedstawiciele UOKiK w 2011 r. uczestniczyli w pracach pięciu grup roboczych sieci: ds. karteli, kontroli koncentracji, jednostronnych praktyk rynkowych, efektywności urzędów antymonopolowych i promowania prawa antymonopolowego (ang. *competition advocacy*).

W 2013 r. UOKiK będzie gospodarzem XII Dorocznej Konferencji ICN – najważniejszego światowego wydarzenia poświęconego ochronie konkurencji. Przyznanie Polsce prawa do organizacji tak prestiżowej imprezy stanowi wyraz uznania dla aktywności Urzędu na arenie międzynarodowej. Spotkanie będzie m.in. okazją do przedstawienia dotychczasowego, ponad 20-letniego dorobku UOKiK oraz planów przyszłych działań. Przygotowania związane z organizacją konferencji rozpoczęły się w roku 2011.

UOKiK angażuje się ponadto w prace **Środkowoeuropejskiej Inicjatywy Współpracy Organów ds. Konkurencji** (ang. *Central European Competition Initiative, CECI*), w ramach której zorganizował w minionym roku seminarium poświęcone praktycznym aspektom ograniczeń wertykalnych³⁶.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) jest jednym z najważniejszych międzynarodowych forów, na którym omawiane są sprawy polityki i prawa konkurencji. W 2011 r. podczas trzech posiedzeń Komitetu Konkurencji OECD i podległych mu grup roboczych przedstawiciele Urzędu prezentowali doświadczenia Polski w stosowaniu prawa konkurencji, w szczególności w zakresie kontroli koncentracji, usług użyteczności publicznej, recydywy, sądownictwa antymonopolowego i sprawiedliwości proceduralnej.

Ochrona konsumentów

UOKiK bierze udział w regularnych spotkaniach grup i komitetów roboczych Rady Unii Europejskiej, m.in. grupy ds. ochrony konsumentów i informacji oraz Komisji Europejskiej, w szczególności Dyrekcji Generalnej ds. Zdrowia i Ochrony Konsumentów.

W ramach członkostwa w **Sieci Polityki Konsumenckiej** (ang. *Consumer Policy Network, CPN*) przedstawiciele UOKiK biorą udział w odbywających się cyklicznie spotkaniach dyrektorów generalnych urzędów odpowiedzialnych za ochronę konsumentów w Unii Europejskiej.

Ponadto Urząd angażuje się w prace **Komitetu ds. Współpracy w Dziedzinie Ochrony Konsumentów** (ang. *Consumer Protection Cooperation Committee, CPC Committee*). Jedną z wspólnych inicjatyw jest coroczny przegląd stron internetowych, tzw. *Internet Sweep*, który w 2011 r. objął serwisy oferujące kredyty konsumenckie. Spośród przeszukanych przez UOKiK dziesięciu stron na połowie stwierdzono nieprawidłowości. W sprawie wszczęto postępowanie wyjaśniające.

Celem działania **Międzynarodowej Sieci Ochrony Konsumentów** (ang. *International Consumer Protection and Enforcement Network, ICPEN*), której członkiem jest Polska, jest wymiana informacji na temat praktyk naruszających interesy konsumentów w wymiarze ponadnarodowym. W 2011 r., w związku z reorganizacją Sieci, rozpoczęły się prace nad nową strategią ds. komunikacji i tzw. *Succession Planning*, dokumentu określającego obowiązki i korzyści wynikające ze sprawowania określonych funkcji w ICPEN. Urząd aktywnie uczestniczył w tych pracach.

Pracownicy UOKiK byli także zaangażowani w prace **Komitetu OECD ds. Polityki Konsumenckiej**, który skupia przedstawicieli organów ds. ochrony konsumentów państw członkowskich i ekspertów z organizacji społecznych i przedsiębiorców. Obecnie prace Komitetu koncentrują się nad tematami dotyczącymi rozwoju usług internetowych, m.in. zwalczania spamu i przestępstw w sieci, a także płatności mobilnych i usług cyfrowych.

³⁶ <http://www.prezydencja.uokik.gov.pl/eca>.

Przewodnictwo Polski w Radzie Unii Europejskiej

Współpraca na forum europejskim miała w 2011 r. szczególny wymiar z uwagi na trwające od 1 lipca do 31 grudnia przewodnictwo Polski w Radzie Unii Europejskiej. W ramach przygotowań do tego wydarzenia zorganizowano szereg szkoleń dla członków korpusu prezydencji, a także spotkania i staże w instytucjach unijnych oraz Stałym Przedstawicielstwie Polski przy UE. UOKiK aktywnie uczestniczył w opracowaniu sześciomiesięcznego programu prezydencji polskiej oraz osiemnastomiesięcznego programu prezydencji trio Polska-Dania-Cypr. Ponadto Prezes UOKiK spotkał się z komisarzem ds. zdrowia i polityki konsumenckiej Johnem Dalli oraz z posłami do Parlamentu Europejskiego z Komisji Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów (IMCO), a także Komisji Gospodarczej i Monetarnej (ECON).

Priorytetem UOKiK w ramach polskiej prezydencji było wzmocnienie pozycji konsumentów na jednolitym rynku europejskim poprzez zapewnienie im bezpieczeństwa i skutecznej ochrony ich interesów. Wynikiem naszego zaangażowania było m.in. przyjęcie dyrektywy o prawach konsumentów, a także podjęcie prac nad pakietem legislacyjnym dotyczącym alternatywnych metod rozstrzygania sporów (ang. *Alternative Dispute Resolution, ADR*).

W grudniu 2011 r. Prezes UOKiK na forum Komisji IMCO podsumował działania i osiągnięcia polskiej prezydencji, które zostały bardzo pozytywnie ocenione na arenie międzynarodowej.

Europejski Dzień Konkurencji i Konsumentów

W ramach prezydencji UOKiK podejmował także szereg działań o charakterze informacyjno-edukacyjnym zmierzającym do popularyzacji wiedzy na temat prawa antymonopolowego wśród uczestników rynku. Najważniejszym wydarzeniem zorganizowanym w tym czasie był Europejski Dzień Konkurencji i Konsumentów, który odbył się w listopadzie 2011 r. w Poznaniu. Zaproszenie Urzędu przyjęli m.in. Joaquín Almunia, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej, i prof. Leszek Balcerowicz, a także przedstawiciele organów antymonopolowych i ochrony konsumentów z krajów unijnych. Podczas sześciu paneli dyskutowano na temat wpływu polityki konkurencji na dobrobyt konsumentów. Konferencja emitowana była online. Transmisję oglądało ponad 700 osób³⁷.

³⁷ <http://www.prezydencja.uokik.gov.pl/eccd>.

Forum Jednolitego Rynku (SIMFO)

Forum Jednolitego Rynku (ang. *Single Market Forum*, **SIMFO**) zostało zorganizowane w trakcie polskiej prezydencji we współpracy z Parlamentem Europejskim i Komisją Europejską. UOKiK aktywnie uczestniczył w wydarzeniach odbywających się w ramach forum. Brał także udział w pracach nad przygotowaniem tzw. deklaracji krakowskiej, zobowiązującej Komisję Europejską, Parlament Europejski i państwa członkowskie do podejmowania działań na rzecz promowania i wykorzystywania jednolitego rynku jako motoru wzrostu gospodarczego.

Strona prezydencji UOKiK (www.prezydencja.uokik.gov.pl)

W związku z przewodnictwem Polski w Radzie UE uruchomiono specjalną stronę internetową, na której znalazły się informacje na temat priorytetów Urzędu w czasie prezydencji, a także wszystkich odbywających się w tym czasie wydarzeń z udziałem UOKiK. Udostępniono na niej także zapisy transmisji online z tych spotkań.

7.2. Współpraca bilateralna

Ważnym obszarem współpracy z zagranicą jest rozwijanie bezpośrednich kontaktów polskiego organu antymonopolowego z jego odpowiednikami z krajów będących partnerami Polski zarówno w Unii Europejskiej, jak i poza nią. W ramach dwustronnej współpracy pracownicy UOKiK przygotowali liczne opracowania z ochrony konkurencji i konsumentów.

Odbyły się także spotkania z delegacjami z Komisji Europejskiej i ze Szwecji. Ponadto Urząd zawarł kolejne porozumienie o współpracy z rosyjskim Federalnym Urzędem Antymonopolowym na lata 2011-2012.

Odbyły się również spotkania z delegacjami z Danii i Węgier oraz przedstawicielami organizacji europejskich, m.in. Europejskiej Organizacji Konsumentów (ang. *European Consumers' Organization*, BEUC), dotyczące ochrony konsumentów.

„W myśl zasady – lepiej zapobiegać, niż leczyć – UOKiK podejmuje liczne inicjatywy mające na celu zwiększenie świadomości prawnej wszystkich uczestników rynku”.

– Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel, Prezes UOKiK

8. Działalność informacyjno-edukacyjna

Integralną częścią działalności UOKiK są projekty informacyjno-edukacyjne. Mają one na celu popularyzację wiedzy prawnej i ekonomicznej wśród wszystkich uczestników rynku. W podejmowanych inicjatywach Prezes UOKiK kładzie szczególny nacisk na znaczenie ustawodawstwa antymonopolowego dla polskiej gospodarki, informuje o prawach i obowiązkach, które przysługują przedsiębiorcom i konsumentom. Skuteczność podejmowanych działań znajduje potwierdzenie w wynikach badań społecznych prowadzonych przez Urząd, diagnozujących poziom świadomości prawnej i ekonomicznej wszystkich uczestników rynku.

8.1. Kampanie społeczne

Inicjatywy promujące konkurencję rynkową

Kampania *Fuzje pod kontrolą*

W 2011 r. Urząd przeprowadził kampanię edukacyjną poświęconą kontroli fuzji i przejęć – *Fuzje pod kontrolą*. Głównym jej założeniem było dotarcie z informacją do jak największej liczby przedsiębiorców, zarówno tych, którzy planują działania koncentracyjne, jak i ich otoczenia rynkowego. Przez ponad 20 lat funkcjonowania w Polsce gospodarki wolnorynkowej doszło bowiem do znacznej konsolidacji na wielu rynkach, co powoduje, że kolejne koncentracje mogą doprowadzić do ograniczenia konkurencji. W przyszłości może wzrosnąć liczba zakazów i zgód warunkowych wydawanych przez Prezesa UOKiK. W ramach kampanii przygotowano cykl audycji radiowych (Program 1 Polskiego Radia), programów telewizyjnych (TV Biznes) oraz artykułów w prasie ogólnopolskiej, które udostępniono na stronie internetowej Urzędu (www.uokik.gov.pl).

Przedsiębiorcom zainteresowanym problematyką fuzji i przejęć umożliwiono uzyskanie informacji przez bezpośredni kontakt z UOKiK – telefoniczny lub e-mailowy. Ponadto wystaliśmy do 500 największych firm i kilkudziesięciu organizacji zrzeszających przedsiębiorców zestawy materiałów informacyjnych.

Rozpoczęły się także prace nad wytycznymi dotyczącymi analiz rynku prowadzonych w trakcie postępowań w sprawach koncentracji. Wydarzeniem inaugurującym kampanię była debata z udziałem prawników i przedsiębiorców pt. *Fuzje pod kontrolą*³⁸.

³⁸ http://uokik.gov.pl/fuzje_pod_kontrola.php.

UOKiK ponownie przypominał przedsiębiorcom, że zmywy ograniczające rynekowa rywalizację są zakazane. Sankcji za udział w porozumieniu można jednak uniknąć, korzystając z programu łagodzenia kar. Spot *Żart* promujący *leniency* był emitowany na niekomercyjnych zasadach w styczniu oraz na przełomie listopada i grudnia 2011 r. w ponad 45 mediach – telewizji, radiu i portalach internetowych. Była to kolejna edycja kampanii zainaugurowanej przez Urząd w lutym 2009 r.

W 2011 r. odbyła się debata poświęcona ochronie konkurencji na rynkach lokalnych. Punktem wyjścia do dyskusji był raport *Kierunki ochrony konkurencji i konsumentów w sektorze wodociągowo-kanalizacyjnym*. W spotkaniu uczestniczyli m.in. przedstawiciele gmin i przedsiębiorstw, które świadczą usługi komunalne społecznościom lokalnym.

Wśród działań adresowanych do słabszych uczestników rynku prowadzonych w 2011 r. na szczególną uwagę zasługuje cykl 90 szkoleń dla konsumentów seniorów *Bądź świadomym konsumentem*, w których wzięło udział blisko trzy tysiące osób. Prezes UOKiK objął ponadto honorowym patronatem II edycję **targów konsumenckich** organizowanych przez Stowarzyszenie Konsumentów Polskich.

Podczas Światowego Dnia Konsumenta, obchodzonego pod hasłem *Po co drzeć koty*, Urząd przypominał natomiast o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów. Wydarzeniu towarzyszyła debata zorganizowana z udziałem przedsiębiorców, przedstawicieli sądów polubownych i organizacji promujących ADR.

UOKiK zorganizował także śniadanie prasowe, podczas którego dyskutowano na temat **pozycji konsumenta na rynku energii elektrycznej**. Było ono następstwem kontroli wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorstwa energetyczne, której wynikiem jest raport *Pozycja konsumenta na rynku energii elektrycznej*.

Po co drzeć koty?

Polubowne Sądy Konsumenckie przy Inspekcji Handlowej.
Rozwiązują spory między przedsiębiorcą a konsumentem.

8.2. Projekty internetowe

W 2011 r. opublikowano na stronie internetowej UOKiK zakładkę *Pytania i odpowiedzi*, poświęconą najczęstszym problemom konsumentów. Prowadzono również prace nad rozwojem strony w kierunku zwiększenia czytelności dostępnych na niej informacji, m.in. zmienione zostały opcje wyszukiwania i filtrowania danych. Od 2011 r. przy jej wykorzystaniu transmitowane są na żywo najważniejsze wydarzenia organizowane przez Urząd, a następnie udostępniane zapisy wideo.

8.3. Pozostałe projekty

Po raz trzeci przyznano nagrody w konkursie na najlepsze prace magisterskie poświęcone problematyce ochrony konkurencji. W 2011 r. po raz pierwszy uhonorowano także prace dotyczące tematyki konsumenckiej. Wyboru zwycięskich prac dokonała kapituła konkursu pod przewodnictwem Prezesa UOKiK.

W 2011 roku po raz siódmy odbyła się **Wielkopolska Olimpiada Wiedzy Konsumenckiej** pod patronatem Prezesa Urzędu, adresowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Delegatura UOKiK w Poznaniu była współorganizatorem wydarzenia.

Już po raz szósty przyznano nagrody w konkursie dla dziennikarzy *Libertas et Auxilium*. Przedsięwzięcie to ma na celu uhonorowanie najlepszych artykułów prasowych, audycji radiowych i programów telewizyjnych poświęconych tematyce ochrony konkurencji i konsumentów. Uroczystej gali wręczenia nagród towarzyszyła debata na temat rynku multimediów w Polsce.

Współpraca ze środkami masowego przekazu

Podstawowym celem współpracy UOKiK z mediami jest dotarcie z informacją do opinii publicznej, a tym samym podnoszenie świadomości wszystkich uczestników rynku. W 2011 r. Urząd aktywnie współpracował z mediami ogólnopolskimi, regionalnymi i lokalnymi. Wydano 234 komunikaty prasowe, z czego 26 dotyczyło ochrony konkurencji, 71 ochrony konsumentów, a 137 kontroli koncentracji. Do mediów regionalnych skierowano 53 komunikaty na temat spraw lokalnych (osiem z nich dotyczyło ochrony konkurencji).

Ukazało się ponad 45 tys. artykułów prasowych i publikacji internetowych (8809 w prasie, 33027 w internecie) oraz 3370 materiałów radiowo-telewizyjnych, dotyczących decyzji wydanych przez Prezesa UOKiK i innych działań podejmowanych przez UOKiK. Wiedza na temat prawa antymonopolowego oraz praw i obowiązków przysługujących uczestnikom rynku była również rozpowszechniana poprzez komentarze oraz wywiady kierownictwa i pracowników Urzędu, a także w ramach długofalowej współpracy z wybranymi redakcjami.

W 2011 r. UOKiK zorganizował dziewięć konferencji prasowych.

Ponadto w ramach współpracy z innymi instytucjami podjęto działania informacyjne m.in. promujące prawa konsumentów przed wakacjami oraz podczas zakupów świątecznych.

W 2011 r. UOKiK rozpoczął także współpracę z **Ukraińską Federacją Wszystkich Konsumentów „PULSE”**. Przed rozgrywkami piłkarskimi w 2012 r. obie instytucje cyklicznie przypominają konsumentom o ich prawach. W 2012 r. ukaże się ulotka zawierająca informacje przydatne polskim i zagranicznym kibicom.

Nowe logo UOKiK

W 2011 r. zmieniono także elementy identyfikacji wizualnej Urzędu, które zostały wyłonione w drodze konkursu przeprowadzonego w 2010 r.

8.4. Działalność wydawnicza

Na politykę informacyjno-edukacyjną Urzędu składa się także prężna działalność wydawnicza. Nowością 2011 r. są publikacje z serii *Biblioteka UOKiK*, gromadzącej opracowania pracowników Urzędu, w ramach której ukazały się następujące pozycje: *Europejska Sieć Konkurencji – model: struktura i współpraca oraz kompetencje decyzyjne członków* (Sonia Jóźwiak), *Wymiana informacji między konkurentami jako praktyka ograniczająca konkurencję – kierunki rozwoju analizy prawno-ekonomicznej* (Sonia Jóźwiak), *Postępowanie przed Prezesem UOKiK w świetle ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów* (Tomasz Nawrocki), *Postanowienia niedozwolone – przeczytaj, zanim podpiszesz umowę* (Katarzyna Kaczmarska), *Sądownictwo antymonopolowe w Polsce – historia i ustrój* (dr Mateusz Błachucki), *Gdy sweter gryzie. Produkty włókiennicze – poradnik konsumenta* (Maciej Czapliński). Ponadto wydano nowe ulotki: *Bezpieczne zabawki*, *Rozstrzyganie sporów konsumenckich*, *Zakupy przez internet*, *Na wakacjach z biurem podróży* i *Jak kupować*. Dodrukowano dziesięć wydawnictw cieszących się dużym zainteresowaniem wśród odbiorców.

Wszystkie wydawnictwa były bezpłatnie dystrybuowane do zainteresowanych podmiotów. Udostępniono je również w wersji elektronicznej na stronie Urzędu www.uokik.gov.pl.

Schemat organizacyjny UOKiK

© Copyright 2012 Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

pl. Powstańców Warszawy 1, 00-950 Warszawa

tel. 22 55 60 800, uokik@uokik.gov.pl

www.uokik.gov.pl

ISBN 978-83-60632-71-0